

СЕРГЕСВА ЛАРИСА МИКОЛАЇВНА,
завідувач кафедри професійної і вищої освіти
Центрального інституту післядипломної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор

ПОНЯТТЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ЛОГІСТИКИ

Освіта є соціально-культурним феноменом у глобальному середовищі. Це багатоаспектний процес передачі накопичених поколіннями знань і культурних цінностей. Зміст освіти зумовлений спадщиною культури і науки, а також черпається з життя і практики людини. Тому освіта стає необхідним і важливим фактором розвитку як окремих сфер (економіки, політики, культури), так і всього суспільства. В умовах глобалізації бізнесу та постійної трансформації суспільства, що потребує швидкого оновлення знань, методологія логістики розширюється, з'являються нові її прояви. Проникнення логістики в нові сфери управління свідчить про логістизацію економіки для оптимізування суспільно-економічних взаємозв'язків.

Якість освіти як система достовірних знань про процеси освіти (управління, організації, зв'язки, проектування, програмування, переорганізації тощо) потребує введення логістики, як одного з найбільш успішних механізмів управління, що дозволяють синхронізувати діяльність елементів педагогічної системи освітньої установи і знизити ризик неефективного використання освітніх ресурсів.

Слово «логістика» запозичене з французької мови; представляє військовий термін, який означає мистецтво перевезення, поставки та розміщення військових підрозділів, а в економіці – мистецтво управління матеріалопотоком і потоком продукції від джерела до споживача, тобто, комбінування видів діяльності різних установ та служб, пов'язаних з розподілом, матеріальним забезпеченням, плануванням виробництва і його управлінням.

Французький вчений А. Джомані на початку ХХ століття трактував логістику як науку про управління перевезень, плануванні та постачанні військ. На початку ХХ століття логістика була визнана як військова наука.

В 60-х рр. ХХ століття з концепції маркетингу виділилися коло проблем, пов'язаних із забезпеченням процесу виробництва матеріальними ресурсами. Причина виділення цих проблем пояснюється значним зростанням у фірмах витрат на утримання запасів та перевезення вантажів. Тому фірми починають проводити дослідження в областях просування вантажопотоку в каналах розподілу, скорочення витрат на

утримання запасів і транспортування продукції. На підставі отриманих результатів з вирішення цих проблем сформувалася наука в економіці – логістика.

Одним із загальних завдань логістики є створення ефективної інтегрованої системи регулювання матеріальних та інформаційних потоків і контролю за ними, що забезпечувало б високу якість постачання продукції.

Поняття «педагогічна логістика» являє собою елемент понятійного апарату загальної логістики, спрямованої на підвищення якості освітнього процесу [2].

Педагогічна логістика покликана забезпечити максимально, наскільки це тільки можливо, задоволення потреб споживачів освітніх послуг для більш ефективного використання кадрових ресурсів. Педагогічна логістика – це новий напрям у системі управління якістю освіти, що з'явилося тільки на початку XXI століття.

Педагогічна логістика (англ. Educational logistics) – піддисципліна логістики, яка займається менеджментом (управлінням) педагогічних потоків, виходячи з принципів логістики (особливо «Точно в строк») і принципу простоти реальних систем Еліяху Моше Голдратта (Eliyahu M. Goldratt) [3].

Педагогічна логістика дозволяє вперше синхронізувати педагогічну систему, наблизити її за рівнем управління до економічних систем. Це дасть можливість знизити ризик неефективного використання коштів на розвиток і освіту і, тим самим, збільшити приплив капіталу в цю область. В умовах зростання невизначеності і нестабільності, педагогічна логістика є адекватною відповіддю до ситуації, що складається в розвитку людства.

Метод логістики в педагогіці націлений на проектування відкритого освітнього середовища та забезпечення користувачів професійно грамотної та достовірною інформацією про стан освітньої системи та її підсистем (регіональної, муніципальної, ЗВО, ЗЗСО (ліцєях, гімназіях), ЗП(ПТ)О, ЗФПО, на індивідуальному рівні). Особливість логістичного підходу полягає в тому, що інформація про стан об'єктів освіти об'єднується в загальну інформаційно-аналітичну та моніторингову систему. Досягнення необхідного управлінського ефекту передбачає побудову логістичної системи як адаптивної зі зворотним зв'язком, яка виконує функції інформаційної підтримки діяльності суб'єктів освіти (здобувачів освіти, педагогів, адміністрації та стейкхолдерів (інших зацікавлених осіб)).

Одним із базових понять освітньої логістики є поняття освітньої статистики, в зміст якої входять результати навчання молоді на різних рівнях освіти (зовнішнього незалежного оцінювання, рейтинги закладів освіти, структура контингенту здобувачів освіти, їх досягнення і запити до роботодавця, фінансові вкладення в освіту та ін.).

Екстраполювання принципів і функцій логістики на освітній процес ЗП(ПТ)О дозволяє перейти від відомих механізмів управління (планування і контролю) до створення та запровадження в процес управлінського циклу, що визначає ефективність функціонування системи управління освітнім процесом, структурно-функціональних зв'язків між суб'єктом і об'єктом управління; методів організації педагогічного процесу, що включають всіх суб'єктів управління (керівників, викладачів, здобувачів освіти, роботодавців), організації взаємодії дидактичної, методичної, виховної, інформаційної та матеріально-технічної підсистем.

Формування ринку освітніх послуг в Україні можливе шляхом досягнення збалансованості між попитом і пропозицією на ринку праці. Важливим у цьому процесі є розуміння того, що ринок освітніх послуг – це комплексне утворення, яке не обмежується лише діяльністю навчального закладу. Створення цивілізованого ринку освітніх послуг в Україні та забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної професійної освіти на міжнародному ринку потребує урахування впливу наступних чинників: глобалізації, технологій та конкуренції.

Зазначені чинники визначають методологічне підґрунтя для дослідження і вирішення проблем модернізації системи освіти в Україні задля підвищення її конкурентоздатності, яке передбачає:

- аналіз якості освітніх послуг з точки зору потреб регіонів, держави та світової спільноти у сфері професійної підготовки;
- постійне вдосконалення діяльності освітніх закладів відповідно до викликів часу;
- безперервність освіти, збереження єдиного освітнього простору, характер розвитку якого визначається потребами суспільства.

Ринок освіти як система відносин, що складаються між суб'єктами освітнього процесу, розкривається через застосування ринкових категорій: попиту, пропозиції, ціни, товару.

Освітня послуга як обсяг навчальної і наукової інформації, що трансформується в процесі навчання в певну суму знань для задоволення потреб фізичних та юридичних осіб в загальноосвітній, професійно-кваліфікаційній підготовці, перепідготовці, навчанні впродовж всього життя, характеризується наступними особливостями — невідчутністю, невіддільністю від закладу освіти, непостійністю якості, недовговічністю, відсутністю права на володіння нею тощо.

Як показує світовий, європейський досвід, прискорення технологічного циклу «знання → виробництво → навчання → знання» у провідних галузях економіки,

активне включення професійних знань безпосередньо у виробничий процес вимагає залучення всіх вікових груп населення працездатного віку в систему безперервної освіти, до самоосвіти як процесу самостійного засвоєння цінного для індивіда досвіду людства. Робота з надання послуг, тобто із задоволення будь-чийх потреб, називається сервісом. Сервіс нерозривно пов'язаний з розподілом і є комплексом послуг, які надаються в процесі замовлення, купівлі, постачання і подальшого обслуговування продукції.

Впровадження ринкових відносин в систему освіти закладає передумови для розвитку маркетингової діяльності в цій сфері, потребує включення до наукового аналізу ринку освіти поняття соціальної послуги в сфері освіти або освітньої (науково-освітньої) послуги.

Освітня послуга – це продукт спільної праці викладачів та тих, хто навчається, який в процесі реалізації трансформується в робочу силу, якість якої залежить не тільки від сукупності отриманих послуг, а й від якості та кількості власної праці, витраченої у процесі споживання [1].

Освітні послуги розглядаються як важливі і самобутні економічні блага, які створюються педагогічними працівниками. На їх виробництво витрачається жива праця працівників освіти і матеріальні ресурси, що поставляються з промисловості й інших галузей. Освітні послуги мають вартість. І в цій якості вони стають товаром і можуть виступати об'єктом ринкових відносин. Отже, освітні послуги відносяться до дорогих товарів, що обумовлено цілим рядом обставин: по-перше, вони виробляються висококваліфікованою науково-педагогічною працею із застосуванням сучасних навчально-лабораторних та інформаційно-комунікаційних ресурсів; по-друге, у них досить висока частка постійних витрат, особливо оплата праці. Так, у розвинутих країнах майже 70 % загальної суми витрат у вищій освіті припадає на зарплату. Пояснюється це тим, що незважаючи на збільшення кількості ресурсів, одним з головних факторів розвитку освіти, як і раніше, залишаються розумові здібності викладачів, їх інтелект.

Список літератури

1. Вінярська, Ю. Демська, О. Кухар, М. Огородник, Забезпечення якості надання логістичних послуг. *Управління якістю в освіті та промисловості: досвід, проблеми та перспективи*: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті професора Петра Столярчука, 11–12 травня 2017 року. Львів, Львівська політехніка, 2017. 240 с. С. 44.
2. Руда М. В. Перспективи впровадження освітньої логістики в Україні. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*: зб. наук. праць. 2012. Вип. 749. С. 71–77.
3. Eliyahu M. Goldratt. *It's Not Luck*. North River Pr; 1st edition (January 1, 1994). 283 p.